

פר' א"ח א"ל

ג-ג

מצוה אותם על צצית ותפלה וחבריהם
ברחוב מולזלים בזה או... לועגים ח"ו
על זה ובמצב כזה מה יעשה האב, שלא
יחטא הבן? — יזהיר ויחזור ויזהיר?
יאמר ויחזור ויאמר: יכפיל את ההשגחה
והמרץ וירבה עליו דברים עד שיוכח
לגדלו, לחכמו ולחנכו ברוח התורה
המצוה וההנהגה, המצווים לחנך את
בניהם, שינזרו מכל דבר טמא, נמצאים
תמיד במצב קשה, כי הסביבה הישראלית
אינה מצוה בכל ימות השנה מלהיטמא
ואינה מזהירה את הבנים על הטומאה.
וכשהכחן הקטן רואה, שחבריו קטנים
כמותו — בני ישראלים — מולזלים בעניני
טומאה, קשה להפרישו מזה, ולכן באה
האזהרה על הטומאה בלשון "אמר...
ואמרת" להזהיר גדולים על הקטנים, —
להדגיש על הקושי שיש בחינוך הקטנים
להשמר מכל טומאה בסביבה, שאינה
מצוה ואינה נזהרת מזה, ושעל האב
להכפיל את ההשגחה והמרץ, לאמר ולחזור
ולאמר עד שיקבל הקטן את דבריו.
ומהאזהרה הכפולה, האמורה לכהנים בדבר
חינוך בניהם לקדושה ולטהרה, עלינו
ללמוד, עד כמה מחויב האב להשגיח על
חינוך בניו בזה, אשר בעזרת התורה
נשמרת רק בבתי ידאי ה', אבל ברחוב
נתקל הקטן בכמה דברים, שהם נגד
תורה, וקשה למצוא סביבה מתאימה לרוח
האב, שתעזור לו לחינוך בנו ברוח התורה.
ולפיכך על האב להכפיל את עירונותו
ולאמר ולחזור ולאמר: "שמע בני מוסר
אביך ואל תטוש תורת אבך", ו"אמר...
ואמרת" הוא בזמן הזה צו השעה לכל
ההורים בענין חינוך הבנים והבנות.

אמר... ואמרת. להזהיר את
הגדולים על הקטנים (יבמות ק"ד). למה
נאמרה לשון זו רק בטומאת כהנים? הלא
מצונו דרשה כזאת גם בשרצים ובדם,
אבל בשרצים באה הדרשה מתאמור בהם
לא תאכלום (לעיל י"א, מ"ב) — לא
תאכלום, להזהיר הגדולים על הקטנים
(שם); ובדם — מתאמור, כל נפש לא
תאכל דם (לעיל י"ז, י"ב), להזהיר
הגדולים על הקטנים (שם); ולמה בטומאה
בא הרמז ע"ז בתורה ע"י אמירה כפולה:
"אמר... ואמרת", שתאמר ותחזור ותאמר,
ומה משמעה? אבל עלינו לשום אל לב,
שיש ב' מחנכים לילד: א) ההורים או
שלוחם המורה; ב) ה"רחוב", הסביבה,
אשר בה נמצא הילד; וכן אמרו חז"ל,
הרבה שכנים הרעים עושים (סוטה ז')
ובאבות (פ"ב) אמרו, שהדרך הטובה,
שידבק בה האדם, הוא חבר טוב או שכן
טוב, ושם (פ"א) אמרו "וקנה לך חבר",
הרי שהאדם ובפרט הילד מושפע מאד
מחבריו ושכניו, ולומד מהם הרבה (אולי
יותר מהוריו ומרבותיו), ואשרי האיש,
המחנך את בניו בסביבה טובה ומתאימה
לרוחו, כי אז הסביבה מסייעת לו; הוא
מזהיר את בניו על השבת, והסביבה
שומרת את השבת; הוא מזהיר אותם על
הצצית והתפלה, והסביבה עושה ג"כ זאת
וכו' וכו', אז יעלה החינוך להורים בנקל,
בדיבור הקל, באמירה בעלמא, אבל אוי
לו לאב, המחנך את בניו בסביבה זרה
לרוח ישראל ותורתו, וכשהוא מצוה את
בניו על השבת והם רואים ברחוב חילול
שבת ח"ו על כל פסיעה ופסיעה; הוא

(כג, ב) דבר אל בני ואמרת אלהם מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש, אלה הם מועדי, ששת
ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו וגו'.

א) ויש לשאול מה ענין שבת אצל מועדים, ע"י רש"י ורמב"ן. (ב) ועוד למה הקדים בשבת, ששת
ימים תעשה מלאכה, והיה די באמרו ביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש, בא לאמר אצל המועדים
"בחדש הראשון ב"ד יום לחדש בין הערבים פסח לה", וכן באידך.

ונ"ל שגילתה לנו התורה בפרשת ויכלו, לא רק ששבת אלקים ממלאכתו ביום השביעי, אלא
שבפרשה זו באה לגלות לנו מכחות שהשביע הקב"ה בעולמו שבא שיש שוני בין זמן לזמן, כמו שיש
הבדל בחפצים או במקומות, שמקום אחד קדוש יותר ממקום שני, ה"ה שזמן הוא א' מן הנכבדים.

והטיל הקב"ה סגולה בזמן, שאפשר להתקדש ושיהי' סגולה לקדושה יותר משאר זמנים, זאת היא
בריאת שבת. וממשנ"א ויקדש אתו ויברך אלקים את יום השביעי, כמה ברכו? [ע"י דרשת חז"ל]
לענין ברכה הוא תוספת, שאפשר להמשיך סגולה קדושת יום השביעי גם על שאר הזמנים המסוגלים
לקבלת הקדושה, ויום השבת מקודש ומופרש מצד עצמו משאר הימים, ומסוגל הוא להשפיע
להמשיך קדושה על על ימים אחרים שיהיו מקראי קדש, וע"י כרמב"ם שכי' שצריך לקדש בכל ימים
טובים שכולם יקראו שבתות ה' — המשכה מיום השבת.

1

ובזה יתבאר כמין חומר שלפיכך הקדימה התורה שבת למועד ה', שקדושת ימים אלה היא המשכה מקדושת השבת, ואילמלא ברא אלקים את יום השבת, לא היתה קיימת ואפשרות שיתקדשו ימי המועדים [ואפשר לכון בזה מאמרם ללמדנו שכל המקים את המועדות הרי הוא כאילו קים את השבת].

וכמו כן מובן למה הקדימה התורה שששת ימים תעשה מלאכה, שבלי ששש ימי חול א"א בריאת של שבת, שכל ענינה של שבת הוא הפרשה והבדל בזמן [ושי' הרמב"ם שהבדלה היא חלק מקידוש], וחמש"א כי הוא יום תחלה למקראי קודש, דו"ק. והשתא שזכינו לזה יש להבין למה נקרא יום ראשון של פסח בשם שבת, כמו שבי' בתורה וספרתם לכם ממחרת השבת [שדבר זה גרם לריכוז בין הצדוקים והפרושים] כי כאן גילתה התורה שיש בכח יום ראשון של פסח לא לבד לקדש את עצמו אלא להשפיע על הימים הבאים ולספור שבע שבתות תמימות, ולקדש עי"ז את יום החמישים שהוא חג השבועות [שכן חג השבועות פעמים בא ביה, פעמים בר], ותלוי ביום הפסח, הרי הוא בבחינת שבת קודש, ולפיכך נאמר בשבת זכור את יום השבת לקדשו, וכן בחג הפסח זכור את היום הזה אשר יצאתם מא"מ [ועי' בפ"ו מהלי חור"מ ברמב"ם], כנלפענ"ד קרוב לאמת בס"ד.

ומרכבה לאלקותו ית', ובעת ספירתו בכל לילה ישים על לבו להנתק מארציותו יותר ויותר להיות מוכן לקבלת התורה כראוי.

וזהו הדמיון לענין מצות מילה שהוא חותם אות ברית קודש דווקא במקום מקור התאווה הבהמית, ועוד יותר מזה, שע"י המצוה בגופו נתעלה עצם הגוף של האיש הישראלי להיות מקודש. ולכן הבטיח הקב"ה לאברהם לתת לו את ארץ כנען דווקא בשעה שצוהו על ברית מילה, כדכתיב (לך יז, ח"ט) "ונתתי לך ולזרעך אחריך וגו' את כל ארץ כנען לאחזת עולם וגו' ואתה את בריתי תשמור", משום שבארץ כנען שלטה הנפש הבהמית כדכתיב (אחרי יח, ג) "כמעשה ארץ מצרים וגו' וכמעשה ארץ כנען וגו' לא תעשו", ורק שהקב"ה קדשה בעשר קדושות עד שאין בעולם קדושה למעלה ממנה דוגמת ענין ברית מילה בגוף האדם. והיינו דקאמר רבי יוחנן במדרש שבזכות מצות העומר זכה אברהם לירש את ארץ כנען.

וכן ענין מנחת סוטה הבאה מן השעורים, וראמרו חז"ל שכשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה (סוטה יד.), ואין הכוונה שעשתה מעשה בהמה כשזנתה, שהרי עיקר הקרבן לעשות שלום בין איש לאשתו (עי' חולין קמא, סוכה גג, ועוד) ואם זנתה הרי יתקיים "ובאו בה המים המאריים למרים וצבתה בטנה ונפלה ירכה" (נשא ה, כז), ועל כרחך עיקר הקרבן שייך רק כשלא זנתה, והמעשה בהמה שלה היינו שהתנהגה בפריצות ולא נתנה מעצור ליצרה ונסתרה גם אחר התראת בעלה. ובהבאת הקרבן מנחה נתכפרה ונתעלתה ממצבה הבהמית עד שנתברכה ב"ונקתה ונזרעה זרע" (שם כח), שאם מנתקת את עצמה מן הבהמיות יכולה להתקדש לעלות לרצון לריח נחוח לה', כי כשאין שליטת הנפש הבהמית היא מתעלה להיות מקום להשראת השכינה. ואם כן גם הענין של

(כגו') והבאתם את עמר ראשית קצירכם וגו'.

במדרש (ויק"ר פרשה כח, ו) רבי יוחנן אומר אל תהי מצות העומר קלה בעיניך שע"י מצות העומר זכה אברהם לירש את ארץ כנען, הה"ד (לך יז, ח) "ונתתי לך ולזרעך אחריך" על מנת ינאתה את בריתי תשמור", ואיזה זה מצות העומר, ר"ש בן לקיש אמר לעולם אל תהי מצות העומר קלה בעיניך שע"י מצות העומר עשה הקב"ה שלום בין איש לאשתו, הוי אומר בזכות קמח שעורים [של מנחת סוטה], עכ"ל, וצריך ביאור שייכות מצות העומר לברית הנאמרת במילה ולמנחת סוטה.

הנה מנחת העומר באה מן השעורים (ויקרא ב, יד ועי' מנחות סח:) שהוא מאכל בהמה (עי' פסחים ג:) להורות שע"י קצירה לשמה (עי' מכות ה:) בקדושה על פי מצות ה' ונפוי ב"ג נפה (מנחות סו.) יכולים להקריב גם מאכל בהמה על מזבח ה', והרי זה בא ללמד שיכולים להעלות גם הנפש הבהמית ע"י התנהגות בקדושה ונפוי אחר נפוי עד שתהיה הית נחוח לה'.

וענין זה יפץ אור להבין דברי חכמים [ברייתא מובא ברא"ש סוף מס' פסחים (סוף ס"י מא)] על פסוק (ראה טז, ט) "שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור" אל תקרי בקמה אלא בקומה, שספירת העומר צריך להיות בעמידה, ע"כ, פירוש שאנו משולים לקמה של שעורים בשדה, ושעת קיום מצות ספירת העומר כאילו אנו נקצרים מן הקרקע. וזהו מה שמלמדים אותנו חז"ל, שכמו שמצות ספירה מתחלת "מהחל חרמש בקמה" לנתקו מחיבורו בקרקע, ועל ידי זה נעשה ראוי לעלות על מזבח ה', כן ענין הספירה אצל האדם שגם הוא ינתק את עצמו מלהיות גידולו מן הארץ - המורה על התדבקות בחומריות, ויעלה מעלה להיות

וענייתם את נפשותיכם בתשעה לחודש [ב]
לב

ואמרו חז"ל [ר"ה ט, א] וכי בתשעה מתעניין
וכו', אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי
מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי
ועשירי. וכבר נאמרו בזה כמה טעמים.

והנראה בזה, דהנה כתיב ויבדל אלקים
בין האור ובין החושך [בראשית א, ה],
ולכאורה אם נאמר ויבדל כמוכח שהבדלה
הוא בין האור ובין החושך שכתב לפני כן.

אלא כי ידוע שהתחלפות ושינוי האורה
הבאה בפתע פתאום מויקים לעין האדם,
והיוצא מחשיכה גמורה לאור גדול מויק
למאור עיניו, וצריך להתרגל לשינוי האורה
בהדרגה עד שעינו תוכל לסבול גם את אור
החמה. אמר הכתוב ויבדל בין האור ובין
החושך, ר"ל שהאור והחושך בהם עצמם
עשה ההבדלה בבין השמשות ועלות
השחר, שאין השינוי בא פתאום, אלא בא
בהדרגה לטובת בני אדם. וכן הוא ג"כ בכל
שינוי והתחלפות חזק הבאים על האדם
בפתע פתאום, והנה אם האדם אכל הרבה
ושתה הרבה שרגיל באכילה, ומתוך אכילה
באחד נכנס לתענית, קשה התענית פי שנים
מחמת השינוי והתחלפות [וכעין זה איתא
בתענית כו, א במתני', דבאחד בשבת לא
היו מתעניין שלא יצאו ממנוחה ועונג
ליגיעה ותענית וימותו]. וע"כ אמרו
שהאוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו
הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, עכ"ד.

ממוח"ז הגה"ק רבי ישראל פרידמאן [רבי ישראל קערט]
וצ"ל ראב"ד דק"ק ווערבו

מנחת העומר דומה לסגולת מנחת סוטה
הבאה מן השעורים כנ"ל, ומובנים דברי
המדרש.

כנ, י כי תבואו אל הארץ וכו' וקצרתם את
קצירה וכו'.
הענין מורה כי רצון השם יתברך שלא יתגשמו
בני ישראל בעבודת קרקע, ונתן להם הבורא
מצוות הרבה בכל פועל בכל מצעד ליחד כל
עניני בני אדם אל השי"ת, להיות כל הפועלים
התומריים לדרכים מאירים ומוזהירים להגיע בהן
לשלמות האמיתי ולהתקרבות השי"ת, כאשר
דיברתי בפרשת קדושים הרבה מזה. וכן בתחילת
הקצירה צוה להביא עומר ושתי הלחם להשם,
ואז יותרו באכילת חדש. וכן בסוף הקצירה (פסוק
כב) "לא תכלה" — רק ליתן לעני. ובתוך
הקצירה (שם) "לא תלקט". הכלל: ראשית ואמצע
וסוף הקצירה קודש הם להשם. וקודש הם לענינים
אשר בהם יושרש התמלה והחסד, אשר הן הן
המגיעות את הישראלי לאושר השלמות ולהתכלית
הגרצה לאלקים יתעלה. ולכן סיים הפרשה
ב"ובקוצרכם" וכו', אע"פ שכבר נכתב בפרשת
קדושים (יט, ט) לעורר לבבינו למושכל הזה.

הסכמתם
אל קדש אמתה

לכא

בתור הסכמות. אעלה בראש ספרי הסכמות גדולי עולם וקדושי עליונים משנת תרס"ד.
שנתנו הסכמתם על ספר "דרישת ציון", להגאון הצדיק מו"ה צבי קאלישער ז"ל, שהיה
ראש המתעוררים על בנין הארץ, ועל דבר זה חיבר את ספרו זה¹. וספר זה בא לידי, פה עיר
הבירה, אחר שכבר גמרתי ספרי, ובהרבה דברים זכיתי לכוון לדעתו, ומשנה לא זה ממקומה.
ויען שהלכתי בעקבותיו, ידעתי בטח, שאילו היו הגאונים והקדושים הנ"ל בחיים, היו נותנים
מהודם עלי והיו מסכימים ג"כ לספרי, על כן אני לוקח הסכמתם שבספר הנ"ל ג"כ על ספרי.

(כ)

הסכמת הגאון הגדול חכם ספרדי קדוש וראשון לציון²⁸ יצ"ו.
רב גובריה רוב חיליה לאורייתא גלי עמיקתא ומסתרתא ה"ה הגאון המפורסם הרב
הצדיק דודש לציון כמורה"ר צבי הירש קאלישער נרו יאיר והוי זהיר כאור
שבעת הימים כן יהי רצון אמן.
רב שלום וכו'. שותיה²⁹ דמר אמרות טהורות, עינים מאירות, והוכח לחכם בראיות

ברורות, כי אין משיח לישראל כאשר עולה על ליבות בני אדם יאמרו נא בית ישראל:
פתאם יבא עתו עת דודים, ה' בשופר יתקע להאיר על הארץ, לאמר לאסורים צאו
מחושך וצלמות ומאפלה לאור גדול. לא כן הוא. כי אם קושטא קאי, לפי האמת בני
ישראל יוצאים מאפלה לאור גדול. ברם בקושטא, לא תזרח ולא תצמיח פתאם תשועה
גדולה, ולהעלות בתכיפה אחת מבור חושך וצלמות למדרגה עליונה. כי אם עלייתם
מעט מעט ממדרגה למדרגה אשר למעלה הימנה, ואחר ההרגל באותה מדרגה ירימו
ראש לאחזרת הסמוכה, כי העליה ההפוכה כמו רגע מקצה האחרון אל קצה העליון —
מלבד שהיא רחוקה מהמציאות, אף גם זאת הן עם בני ישראל לא יוכלו לסבול רוב
טובה, כמו שלא יוכל הנפא ממחלתו הקשה והמסוכנת לקבל תיכף ריבוי המאכלים
והענוגות בני אדם לרוב חולשתו. והנסיין יוכיח, למאן דגני בבית אפל, אם פתאם
יורהו אור גדול לא יוכל ליהנות מזיו אורו, וכמו שהביא מע"כ³⁰ מדברי הוזה"ק פ'

(3)

בזה.

כ"ג, ל"ב. ועניתם את נפשתיכם
במשעה לחדש וגו'.

הנה חז"ל [בברכות דף ח' ע"ב] דרשו
מלשון הכתוב שכל האוכל ושותה בערב
יוה"כ מעלה עליו הכתוב כאילו התענה
תשיעי ועשירי, ועיי"ש. ועיין בטור [סי'
תר"ד] שהוסיף: פירוש כאילו נצטוו
להתענות בשניהם עכ"ל. ונראה שטמון כאן
הגדר דתענית יוה"כ, והיינו שהקפידה

התורה שהענינו של יום העשירי צריך
להתחיל מהיום תשיעי, כלומר שצריך
לאכול ביום תשיעי קודם סוף היום ולהפסיק
מאכילתו מבעוד יום ולהתחיל העינוי, דהא
אם מאיזה טעם שהוא לא היה אוכל כשירד
היום א"כ לא ניכר הענוי, ולכן צותה התורה
לאכול ביום תשיעי ולהפסיק לאכול קודם
הלילה. ולפי"ז יוצא שהאכילה וההפסק הם
חלק מהתענית, והסעודה המפסקת תחילת
התענית היא, ולכן נחשב האוכל בתשיעי
כאילו התענה בתשיעי ובעשירי, ודו"ק³⁴.

נענין. הנה ידוע הוא בש"ס ופוסקים לולב
אין דוחה שבת, והנה אם על כלל הדבר אין מה
לחשוד, להיחלש פשוט וברור, אכן יש להעיר מה שלא
מצינו בחז"ל שימנעו לזה רמז בחורב, וחדשו דף זה
דף ט"ז הפעם שם יעבור לולב ד' אמות ברה"ר
ליך ללל הכס להחליט סדר הנענועים, ואף שגם
בספר אמרו בשם זה [ט' מגילת ד' ז'] אך בכ"ז
מלא לזה רמז צמורה דכעס כתיב זכרון תרועה ופסם
כתיב יום תרועה, אמרו דזכרון תרועה קאי על שבת
[עיין לשל פסוק כ"ד], וכן מלא צמורה מקור
לפנינו שאינם דוחין שבת מדכתיב בזה והיה לך
לאות ושבת פסמה אות, משא"ל בלולב אין רמז
ליום צמורה.

וראה זה מלא דקדוק וכבר חלד בענין זה בתורה,
כי לשל צמורת הפרשה בספוק ל"ד בלולב
מאת יו"ט של סבות כתיב בהמשך עשר יום לחודש
השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה', וכלן במלות
לולב (פ' ל"ט ח') כתיב אך בהמשך עשר יום לחודש
השביעי ולקחתם לכם וגו' בלא כתיב לחודש השביעי
קוב, וצוה דכל שני לשון בתורה, אף שגם דק
וקל, לא נחש הוא בל, וא"כ צריך שגם על היסוד
לשונו "הזה" כאן.

אך הנה קצת צמורה פ"ז ב' שפסח של אותה הסנה
שלמנו בל יסרה"ל על המועדים היה הל ביום
ה', ועפ"י משבן קביעות השנים, כשפסח ביום ה'
יחלל ר"ה וסכ"א ביום השבת, ולפי"ז כל עיקר מלות
חג הסוכות שיהיה גם צמורה כתיב בתחלת הענין בטיקור
מלות קביעות החג (פ' ל"ד) לחודש השביעי הזה,
כלומר החודש הזה דקיימו בו לו, ואח"כ כשכל
הכתוב למנוח לולב וחר קביעות הזמן בהמשך עשר
יום לחודש השביעי — השמיט מלת "הזה", והיינו
משני שיום הראשון של חג חל אז בשבת כמס"כ,
ובא בזה רמז של דחיית שבת חת מלות לולב, וכמו
דק בהמשך עשר לחודש השביעי — לדורות, לכשיחל
בחול. ואע"פ דכתיב בהפסוק מהנחות הארץ,
דמשמע בזמן שישראל על אדמה, אך אין מוכרח
דקאי על המקדש אלא על המדינה דשם גם כן
אין לולב דוחה שבת וכמו שכתבתי, ודו"ק.
ועיין מה שכתבתי כעין רמז בזה לענין סופר נפסות